

Привіт, мамо, або тато, або бабусю, дідусю :) !

Ви помітили, що наші діти не читають довгі тексти та підручники? Вони не вникають ні в що довше двох хвилин, якщо це не відео і не картинки. Зате наші діти і підлітки досі люблять гратися. Тому ми вже протягом шести років практикуємо методику навчання дітей фінансової грамотності тільки за допомогою ігор.

Наші уроки в школі цілковито складаються з ігор і практики! Займаючись із дітьми індивідуально, усе, що ми робимо, — це граємося і виконуємо різні цікаві завдання. Наприклад, граємо в спеціальне доміно, ходимо в банк або до магазину, складаємо рецепт борщу і обчислюємо вартість вечері для родини. І з нами грають дорослі. Найчастіше виявляється, що гра дає користь не стільки дитині, скільки самим дорослим. Граючи, батьки одержують на заняттях практично корисну інформацію і знання для власного застосування:

- Як вести сімейний бюджет.
- Як заощаджувати.
- Як будувати фінансові стосунки з родичами.
- Як забезпечити фінансову безпеку.

Ця книга — для вас, батьки. Тепер ви самі навчите своїх дітей і всю родину фінансової грамотності.

Бажаємо вдалих і приємних ігор, які принесуть користь усій родині.

Зовсім небагато теорії про те, у якому віці вчити поводження з грішми

Найчастіше нам ставлять запитання: з якого віку «вже час» навчати фінансової грамотності? Ми відповідаємо: навчання фінансової грамотності починається тоді, коли ви вперше даєте дитині в руки монетку. Здоровий глузд підказує, що оскільки монетки не є стерильними і навіть просто дуже чистими, давати їх дитині варто з того віку, коли вона перестає знайомитися з усіма предметами «на смак».

До 5 років. Знайомимося з грішми

Наш перший блок ігор орієнтований на вік до 5 років. Приєднуйтеся, як тільки наважитесь дати дитині копійчки для гри! Перші ігри цього розділу будуть орієнтовані переважно на знайомство з грішми як з фізичними об'єктами, бо діти до 5 років:

- вивчають предмети з точки зору їх фізичних властивостей і функцій;
- готові зрозуміти, що гроші — це монети та паперові банкноти, які підлягають обміну на речі, щоб ті їм належали;
- ще не розуміють різниці між грошовими величинами;
- ще не розуміють, що гроші — це засіб для комфортного благоустрою, тобто «обмін від обміну різниться».

Тільки-но діти починають засвоювати базове розуміння грошей і вимагати речі, з ними треба грати в ігри, які:

- розкривають взаємозв'язок «бажаний об'єкт — гроші»;
- навчають грошових форм і величин: паперові — «старші» за монети;
- навчають концепції та призначення грошей: гроші на благо.

6–8 років. Вчимося практичного поводження з грішми

Наступний етап фінансового розвитку починається, коли діти познайомилися з грішми, звикли до них і зрозуміли, що їх можна обмінювати на щось корисне. Тепер, коли дитині від 6 до 8 років, вона:

- вчиться розуміти різницю між грошовими величинами;
- може робити самостійно покупки в магазині;
- вчиться розуміти концепцію збереження грошей;
- ще не усвідомлює, що гроші — це засіб для комфортного благоустрою, тобто «покупка від покупки різниться»;
- ще не здатна планувати свої витрати на тривалий період.

До цього часу діти зрозуміли, що гроші потрібні для того, щоб придбати якийсь товар. Тепер необхідно вчити, що:

- спочатку заробляємо — потім витрачаємо;
- ціна — кількість грошей, які треба віддати;
- різний результат — різна кількість грошей;
- потрібно ставити запитання: «скільки це коштує?».

9–11 років. Вчимося витратити

Цей період розвитку дитини характеризується:

- швидким фізичним зростанням;
- усвідомленням свого «я»;
- першими спробами самовираження і проявом незалежності;
- розвитком суспільної свідомості;
- формуванням перших захоплень, не пов'язаних зі шкільним навчанням;
- посиленням ототожнення себе з однолітками.

До цього часу діти зрозуміли прості правила поведінки в магазині, грошові величини і базову концепцію ціни.

Відповідно в цей час варто розвивати такі фінансові навички:

- уміння робити покупки, порівнюючи товари;
- уміння порахувати здачу;
- розуміння взаємозв'язку між часом і грошми;
- прояв ініціативи і підприємливості;
- розуміння вартості речей;
- формування уявлення про зароблені гроші;
- уміння зводити баланс своїх доходів і витрат.

12–14 років.

Вчимося планувати витрати та заощадження

У цьому віці підлітки:

- уже розуміють, що гроші — це засіб для комфортного благоустрою, але ще не розуміють, що «комфорт від комфорту різниться»;
- уже розуміють концепцію збереження грошей;
- вчать планувати короткострокові витрати;
- не здатні самостійно планувати свої витрати в рамках загального сімейного бюджету;
- не здатні планувати довгострокові витрати.

У цьому розділі ми майже повністю переходимо від ігор до практики, дедалі більше заглиблюючи підлітків у світ «дорослих грошей».

15–16 років.

Вчимося відповідати за своє майбутнє

Особливості розвитку дітей у цей період:

- розвивається здатність до логічного мислення та планування;
- загострене прагнення домагатися визнання в однолітків;
- з'являється бажання виявити незалежність;
- настає час прийняття перших серйозних життєвих рішень.

У цей період потрібно розвивати:

- уміння активно заощаджувати, витратити і вкладати;
- уміння пов'язувати між собою мету і заощадження;
- формування відповідальності за інших і за себе;
- уміння вести розмови про гроші і будувати плани на майбутнє;
- формування уявлення про гроші як інструмент влади;
- уміння розбиратися у формах виплати зароблених грошей, дебетових і кредитних картках, заповнювати бланки податкових декларацій.

У цьому розділі ми допомагаємо підлітку повністю освоїтися у світі «домашньої економіки» і спланувати своє майбутнє.

Бажаємо вам приємних фінансових занять із вашими дітьми! Буде просто чудово, якщо ви залучите до цього процесу друзів і однокласників своїх дітей.

Ігри для тих, кому до 5 років

У які ігри ми граємо з малюками від 2 до 5 років? Це ігри, у яких грошик — основний об'єкт. Тому пропонуємо вам щовечора складати дрібні гроші зі своїх гаманців у спеціальну скарбничку чи скриньку. Монетки дуже згодяться для ігор з малюками!

Ігри цього етапу:

1. Допомагають вивчити гроші як предмет з його фізичними властивостями.
2. Доносять концепцію та призначення грошей: гроші на благо. (Розкриваємо взаємозв'язок між бажаним об'єктом і грошми, показуємо дитині, що грошик можна обміняти на те, чого хочеться (іграшку, харчі чи на стрижку в перукарні).)
3. Привчають до акуратного поводження з грошми. (Пояснюємо, що паперові гроші не можна змінати і рвати, що гроші не можна викидати і потрібно тримати в порядку.)
4. Навчають грошових форм і величин: ми пояснюємо, що бувають монети, а бувають паперові гроші і що паперові — «старші» за монети.

У цьому віці фінансові ігри з дітьми можуть бути двох видів: односторонні та спільні. Вибір форми залежить від того, наскільки дитина зрозуміла базові принципи і концепцію грошей. Як це перевірити?

Тест «Чи розуміє дитина, що таке гроші»

На цьому етапі нас цікавить:

- чи цікаво дитині брати в руки монетки і купюри, чи готова вона гратися з ними просто як із предметами нарівні з кубиками, м'ячиками та конструктором;
- чи розуміє дитина, що гроші — це предмети, які можна на щось обміняти;
- чи усвідомлює вона, що монетки та купюри — не те саме.

ШАНОВНІ МАМИ Й ТАТА!

Ця книга стовідсотково допоможе вам у вихованні ваших дітей. По суті, ми всі, дорослі, намагаємося виховувати дітей всебічно розвиненими. Водимо їх у гуртки та секції, підшукуємо хороший садок або школу. Ми розвиваємо інтелектуальні та фізичні здібності малюків. І тільки одна сторона розвитку часто залишається недоторканною. Та, яка стосується фінансового виховання. Або, кажучи інакше, ми забуваємо про те, наскільки важливо виховувати правильне ставлення дитини до грошей, до того, як їх правильно заробляти, як накопичувати й витратити, як примножувати те, що зароблено.

Загалом, дивні у нас самих, у дорослих, відносини з грішми. З одного боку, ми дуже хочемо заробляти багато грошей, щоб мати можливість виконувати свої бажання і бажання наших дітей. З іншого — немов соромимося навіть думок про них. Проблема полягає в тому, що в нас, дорослих, коли ми були маленькими, виховували негативне ставлення до грошей, до того, що їх може бути зовсім багато і не порівну. Нам вселяли, що багатим бути непристойно, що люди забезпечені — всі геть здирники й негідники. Нас не вчили заробляти гроші і не давали ними управляти. Нас просто вчили працювати, не надто замислюючись про винагороду. А що відбувається сьогодні? Ми всі так само не вчимо дітей того, як правильно управляти грошима. Утім, сучасний маркетинг побудований на тому, щоб вселити покупцеві величезне, нездоланне бажання робити безліч покупок. Ось і виходить, що дитяче «Купи!» лунає чи не кожен день. Але дітям абсолютно не зрозуміло, звідки беруться гроші.

Згадайте, що ви зазвичай говорите своїм дітям про гроші.

Поставте ✓ біля фраз, які використовуєте, спілкуючись з дитиною.

Ти ще маленький, тобі гроші ні до чого.

Не в грошах щастя.

Від грошей самі проблеми.

Вироснеш — тоді й дізнаєшся, як гроші заробляти.

Грошей завжди не вистачає.

Не можу купити тобі іграшку, грошей немає.

На твої іграшки моєї зарплати не вистачить.

Вироснеш — сам заробиш, ось тоді й командуй.

4

Але ж сучасний світ влаштований так, що практично все, що хочеться придбати, неможливо зробити без грошей. Тому сьогодні, виховуючи дітей, тему грошей обійти неможливо. Та й не потрібно цього робити. Навпаки, дітей обов'язково треба вчити правильно поводитися з грошима. Інакше їм доведеться витратити дуже багато часу, перш ніж вони стануть фінансово успішними.

9 ЯК ФОРМУЄТЬСЯ СТАВЛЕННЯ ДИТИНИ ДО ГРОШЕЙ?

По-перше, дитина бачить те, як її батьки заробляють гроші, розпоряджаються ними, наскільки активно чи, навпаки, економно вони витрачають кошти, чи вміють вони планувати свій бюджет, чи прийнято в сім'ї інвестувати кошти, чи легко дорослі беруть гроші в борг, чи є у них довгострокові накопичення.

По-друге, ставлення дитини до грошей залежить і від того, наскільки батьки готові навчати дитину поводитися з грошима. Чи звучить взагалі ця тема в родині? Чи є у дитини можливість потренуватися планувати свої витрати, розподіляючи власні кишенькові гроші?

По-третє, ставлення дитини до грошового питання залежить від того, який підхід до фінансового виховання застосовують у родині.

15 ПІДХОДИ ДО ФІНАНСОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

16 ПІДХІД ПЕРШИЙ. ГРОШІ В ТУМБОЦЦІ

Дитина й гадки не має, звідки беруться гроші. Або невиразні уявлення у неї все-таки є, але батьки ніколи не говорять з малюком про те, як гроші заробляти, як їх раціонально витратити. Дитина нічого не знає про те, як дорослі планують сімейний бюджет. Просто тому, що їй не хочуть «вантажити» дорослими проблемами. Скільки коштують іграшки і розваги, скільки грошей витрачають батьки на харчування, відпочинок, оплату комунальних послуг — дитина про це навіть не замислюється і не здогадується. Вона живе у світі так, немов грошей у ньому не існує. Їй не дають занадто багато коштів на кишенькові витрати. Та це й не потрібно, адже все і так оплачено. Сума, яка потрапляє до дитини, настільки мізерна, що думати про те, на що її витратити, просто немає сенсу. Так чинять авторитарні батьки, які дуже побоюються, що їхня дитина раптом вийде з-під контролю.

ПІДХІД ДРУГИЙ. ГРОШІ НЕДОСТУПНІ

6 Дитина може розуміти, що гроші потрібно
7 заробити. Вона навіть може знати про те, що
8 гроші можна класти в банк під відсотки. Але
9 поки мама і тато не вважають за потрібне, щоби
10 дитина мала доступ до грошей, навіть у на-
11 вчальних цілях. Гроші є у дорослих. Доступ до
12 них дитині закритий. І жодні теоретичні знан-
13 ня не допоможуть малюкові зрозуміти, що таке
14 гроші, як їх заробити, як не витратити занадто
15 багато. Так поведуться мами і тата, які не дуже
16 замислюються про майбутнє своїх дітей. А якби
17 замислилися, то напевно злякалися б того мо-
18 менту, коли дитина все-таки виросте і їй дове-
19 деться жити самостійно. Все, чого дитина мог-
20 ла б навчитися в дитинстві, в ігровій ситуації,
21 вона зустрине в реальному житті. І їй доведеться
22 не раз залишитися без грошей, перш ніж вона
23 навчиться розподіляти кошти від зарплати до
24 зарплати. Діти, які в дитинстві не мали можли-
25 вості навчитися розпоряджатися грошима, не-
26 рідко мають борги, беруть не вигідні кредити,
27 неправильно вкладають свої кошти.

ПІДХІД ТРЕТІЙ. ГРОШІ — ВСЕ!

18 У такій сім'ї явно поважають гроші і вмі-
19 ють з ними поводитися. Можна навіть сказати,
20 що в сім'ї існує культ грошей. «Та ти хоч зна-
21 єш, скільки це коштує?», «Це ж шалено доро-
22 го!». Або інше. «Отримаєш гарну оцінку — дам
23 тобі грошей», — кажуть дитині. Начебто все до-
24 бре, батьки долучають малюка до грошей. Він
25 із малку має свої кишенькові гроші, іноді навіть
26 вельми не маленькі суми. Дитина знає, що мама
27 і тато беруть кошти не з тумбочки, обізнаний,

☑ Що значить «на-
вчання фінансової гра-
мотності»?

- × Ми з вами повинні навчити дитину уважно дивитися навколо і бачити ті можливості, які допоможуть їй заробити гроші.
- × Ми повинні пояснити дитині, що недостатньо тільки лише заробити гроші. Потрібно ще й зуміти їх зберегти, а потім і примножити зароблене.
- × Потрібно навчити дітей економити те, що у них є, бачити різницю між необхідними витратами і тими, які можна вважати необов'язковими або несвоєчасними.
- × Важливо пояснити дитині доступною мовою, як працює банківська система, ознайомити її з простими економічними поняттями.
- × Сучасна дитина з дитинства має розуміти, як ефективно управляти грошима.

що і скільки коштує. Мама і тато нерідко дають дитині можливість заробити самостійно, виконавши якісь домашні доручення. Але не варто все зводити лише до грошей. Інакше є велика ймовірність того, що настане день, коли дитина просто не захоче щось робити безкоштовно.

Тому в усьому, і особливо у вихованні, добре мати почуття міри.

ЯК ПРАЦЮВАТИ З КНИГОЮ?

Перш ніж почати читати книгу дитині, уважно ознайомтеся з її структурою. На кожному розвороті є інструкція для батьків.

Цю інструкцію ви читаете «про себе», без дитини. Вона допоможе вам розібратися в темі, щоб потім легко відповісти на дитячі питання.

Кожна тема містить маленьку тематичну історію, яку вам потрібно прочитати. Але вже вголос. Ця історія — для дитини. Якщо у малюка виникають питання, обговоріть їх разом. Розгляньте картинки. Наведіть приклади з життя.

Історії, які ви знайдете в книзі, розповідають про трьох друзів, кожен з яких по-різному ставиться до грошей. Тобто все, як у житті. Є марнотрат, який легко і дуже швидко розлучається з грошима і зовсім не цінує їх. Є дуже раціональний герой, який намагається правильно розподіляти і витратити гроші, вчиться

Інструкція для батьків

Завдання

8

ВІТАЮ! НУМО ЗНАЙОМИТЬСЯ!

Почінімо з того, що познайомимо дитину з книжкою — за допомогою представників його світу. Саме вони будуть відбудувати всі питання. Саме вони навчать дитину розуміти, що таке гроші, як їх правильно заробити і витратити, накопичувати і примножувати.

Вітання! Гав-гав-гав! Нумо знайомитися. Мене звуть пес Бутерброд. А це мої друзі — папуга Кеша і кріт Геша.

ЗАВДАННЯ 1. Роздивись своїх нових знайомих. Запам'ятай, як їх звуть. Знайди на вкладці з наклеюваними відповідні слова і приклей їх до кожного героя.

Тематична історія

9

ІСТОРІЯ ПРО МОНЕТКУ

Жили-були троє друзів — пес Бутерброд, папуга Кеша і кріт Геша. Якось пішли друзі на прогулянку і знайшли на дорозі монетку. Хтось дорогого раніше йшов і цю монетку загубив, а хто — невідомо. Нема кому монетку повертати. Почали друзі думати, що з цим грошиком тепер робити.

— Ух ти, монетка! — здивувався папуга Кеша. — Потрібно її витратити терміново. Наприклад, побільше купити льодників або повітряні кульки.

— Ти що! — обурився кріт Геша. — Цю монетку потрібно в моє монетосховище покласти. Нехай там лежить, зберігається разом з іншими грошиками.

А пес Бутерброд замислився. — Гав! Витратити гроші дуже легко. Раз — і готово. І немає монетки. Наприклад, на льодяники. Льодяники швидко закінчуються — і все. Якщо грошики у сховище або скарбничку покласти, то вона, звичайно, більше не загубиться. Але я б зробив інакше...

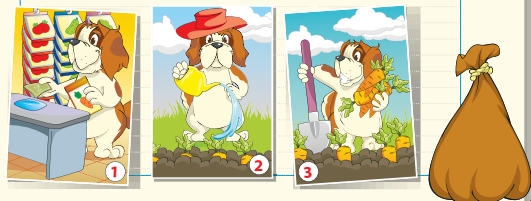
Обговоріть з дитиною характер кожного персонажа, як кожен із героїв ставиться до грошей. А зробивши це можна після того, як ви прочитаете дитині історію про монетку.

Запитайте у дитини:

- × А що б ти зробив з монеткою, яку знайшов?
- × Чим б друзів на твоєму правничку розпорядили монеткою?
- × Як ти вважаєш, що запропонував зробити з монеткою пес Бутерброд?

Інструкція для батьків

Запитання для дитини

їх заробляти і вкладати. А є жаднюга, який лише
6 накопичує свої гроші. Саме за допомогою казко-
вих історій дитина буде ознайомлюватися з фінан-
7 совою грамотністю, з азами управління грошима.

У кожній темі є завдання для дитини. Для їх
8 виконання можуть знадобитися олівці або фло-
мастери, гроші (монетки або паперові купюри).
9 Вам так само необхідні банківські картки, щоб
дитина могла їх розглянути.

10 Є практичні завдання, виконати які дитина
зможе тільки тоді, коли ви разом сходите до
11 найближчого банкомату або до банку, до су-
пермаркету або парку розваг. Це дуже важли-
12 ва частина нашого навчання, не нехуйте нею,
адже навчитися розпоряджатися грошима лише
13 теоретично неможливо.

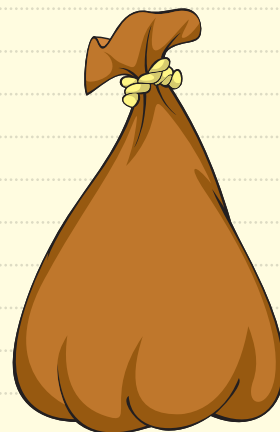
Ця книга передбачає спільне навчання, тоб-
14 то читати й виконувати завдання ви будете ра-
зом з дитиною. Якщо ви сумлінно виконаєте всі
15 завдання, тоді ваша дитина більше не буде вла-
штовувати істерики в магазині дитячих іграшок
16 і вимагати дорогі подарунки до дня народження.

Зате вона захоче вчитися, щоб заробляти гроші!
17 Увага! На сторінках книги вам трапляться
виокремлені слова. Тлумачення цих слів ви
18 зможете знайти в економічному словничку, який
є в кінці книги.

19 На вкладці є аркуш з наклейками-монет-
ками. На кожній сторінці є мішечок, на нього
20 потрібно приклеїти монетку за кожне виконане
завдання. Дитина робить це самостійно. Коли
21 ж вона виконає всі-всі завдання і накопичить
багато монеток, не забудьте нагородити її. Це
22 може бути щось, про що вона мріяла, — книга,
іграшка або враження.

☑ Щоб навчання про-
йшло успішно, важливо:

- * переконатися, що дитина зрозуміла завдання;
- * стежити за його виконанням;
- * відповісти на всі дитячі питання, які обов'язково виникнуть під час виконання завдання;
- * похвалити дитину за успішно виконане завдання, цікаві запитання та ідеї.

☑ Перш ніж ви почнете розповідати дитині про те, що таке гроші, як вони працюють, обов'язково зупиніться на тому, навіщо взагалі вчитися фінансової грамотності та знати все про гроші, про те, як їх заробляти, витратити й накопичувати.

ІСТОРІЯ ПРО ТЕ, ЯК ПАПУГА КЕША ВСІ СВОЇ ГРОШИКИ ВИТРАТИВ

6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

Одного разу мама попросила папугу Кешу злітати до крамниці.

— Купи, будь ласка, 3 банани й 3 апельсини. І пляшку молока. Ось гроші.

— Чудово! Я полетів!

І папуга полетів до продуктової крамниці.

— Ух, ти, скільки тут всього смачного! Дайте мені, будь ласка, ось ці цукерки. І ще мармелад! І тістечка! Ну, от, все купив. Ой, не все.

Піду тепер куплю те, що попросила мама. Дайте мені, будь ласка, 3 банани, стільки ж апельсинів і пляшку молока, — звернувся **покупець до продавця.**

— Твоя покупка коштує 10 монеток.

— Ой, але у мене немає більше монет. Куди ж вони поділися? Мама давала мені монетки, я це точно пам'ятаю.

— Гаманець порожній. Напевно, ти витратив усі свої гроші на солодощі.

- ☑ Запитайте в дитини:
- × Як ти вважаєш, чому папуга витратив усі гроші, які дала йому мама, тільки на смаколики?
  - × Чому в нього не залишилося грошей на покупку фруктів і молока?
  - × Чи бувають такі чарівні палички, які допомагають зробити монетки?

× Що б ти порадив папузі?
Вибери варіант:

- повернутися додому до мами, щоб попросити ще грошей і все-таки купити продукти;
- домовитися з продавцем, щоб той дав йому товар без грошей;
- повернути раніше придбаний товар продавцеві.

☑ Поясніть дитині, що товар без грошей папузі ніхто не дасть. Обговоріть ситуацію, у якій опинився папуга. Через те що він не порадив гроші заздалегідь, не подумав свої покупки, йому не вистачило грошей, щоб виконати мамине прохання.

— Точно. Але чому ж все гроші закінчилися? Хіба не можна купити на них все, що мені хочеться?

— Звичайно, ні. Хіба ти не знаєш, що кожен **товар** має свою **ціну**? Наприклад, молоко коштує дві монетки. А кілограм бананів — чотири монетки.

— Ех, мені б зараз чарівну паличку, таку, як у казці. Я б зробив так, щоб у моєму гаманці завжди було багато дзвінких монеток.

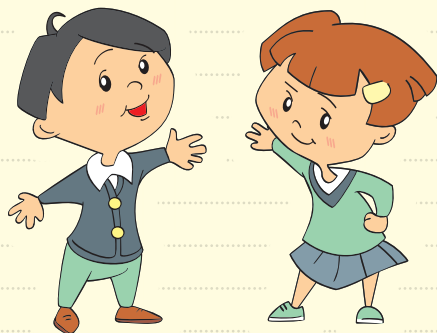
ПРАКТИКА. Разом з дитиною йдіть до магазину. Візьміть список покупок і невелику суму грошей — саме стільки, скільки потрібно, щоб зробити покупки за списком. Дайте дитині можливість самій вибрати товари та оплатити їх у касі. Ви можете допомогти підсумувати вартість товарів, щоб вона не перевищила суму взятих грошей.

«Корисні навички»

Гресь Анна

**ФІНАНСОВА
ГРАМОТНІСТЬ
ДЛЯ МАЛЮКІВ**

**Другий крок
до мільйона**

УДК 373.2
ББК 74.102
Г79

Гресь Анна

Г79 **Фінансова грамотність для малюків. Другий крок до мільйона.** — Х. : Вид. група «Основа», 2016. — 48 с. — (Серія «Корисні навички»). ISBN 978-617-00-2810-5.

У сучасному світі не заведено захищати малюків від фінансових проблем. Та чим раніше ви розповісте своїй дитині про те, як заробляти гроші, правильно їх розподіляти і вкладати, тим успішнішою вона буде в житті. На перший погляд здається, що економічні знання є занадто складними для дітей. Насправді малюки дуже рано дізнаються про певні фінансові відносини і виявляють величезну цікавість до того, як працюють гроші. Адже не даремно вони запитують у дорослих про те, звідки беруться гроші, чому вони закінчуються, чому в одних людей грошей багато, а в інших мало, що таке кредит тощо.

Ця книга допоможе вам відповісти на багато дитячих запитань, які стосуються теми грошей. Завдяки цікавим історіям дитина зможе зрозуміти сенс економічних понять. Наведені практичні завдання допоможуть малюкові закріпити свої знання.

Навчальне видання

Серія «Корисні навички»

ГРЕСЬ Анна
ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ ДЛЯ МАЛЮКІВ
Другий крок до мільйона

Головний редактор *Н. Ф. Юрченко*
Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*
Технічний редактор *О. В. Лебедєва*
Коректор *О. М. Журенко*
Дизайн, верстка *В. І. Труфен*

Підписано до друку 19.09.2016. Формат 84×108/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Міріад.
Ум. друк. арк. 5,04. Замовлення № 16-06/15-05

ТОВ «Видавнича група "Основа"»
61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66
Тел. (057) 731-96-33
E-mail: office@osnova.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2911 від 25.07.2007 р.

ISBN 978-617-00-2810-5

© Гресь Анна, 2016
© Лук'янова Н. В., іл., 2016
© ТОВ «Видавнича група "Основа"», 2016

ШАНОВНІ ДОРΟΣЛІ!

Ви сподіваєтесь, що завдяки знанням, які ваші діти отримують із цієї книги, вони відразу стануть справжніми мільйонерами і в них з'явиться рахунок у банку? Дарма. Проте завдяки цим знанням ви зможете викликати в дітей інтерес до того, що таке гроші і звідки вони беруться, як працюють гроші, як правильно вкладати гроші, як розумно ними розпоряджатися.

Тема грошей для сучасних дітей дуже цікава. Однак мало хто з них розуміє навіть те, звідки беруть гроші батьки, коли купують іграшки або солодощі. Чому? Бо нам здається, що діти не сприймуть такої складної інформації. Та насправді немає нічого складного в тому, щоб пояснити дитині, як і для чого придумали гроші, звідки береться зарплата, чому в кожного товару є ціна і ще безліч цікавих моментів. Отже, ми з вами спробуємо піднести своїм дітям основи економічних знань. Але зробимо це так, як їм буде цікаво — у грі, у серії коротких, але цікавих завдань, зрозумілих дітям старшого дошкільного або молодшого шкільного віку. І найголовніше, що може дати ця книга, — це практичний досвід, тому що всі завдання передбачають застосування знань саме в реальному житті.

У книзі діти знайдуть для себе багато цікавого і корисного. Вони познайомляться з головними героями — Іванком і Ганнусею, а також Професором Економусом, експертом з усіх фінансових питань. Адже разом дізнаватися щось нове веселіше!

4

А до вас, шановні дорослі, велике прохання: намагайтесь не залишати без відповідей дитячі запитання, які напевно виникнуть. У спілкуванні з дітьми не уникайте теми грошей, вважаючи, що про гроші треба говорити тільки тоді, коли дитина подорослішає. Залучайте малюка до складання сімейного бюджету і не забувайте про те, що дитині обов'язково потрібні кишенькові гроші. Інакше вона ніколи не навчиться їх заробляти, економити, витратити і вкладати.

9

ЯК ПРАВИЛЬНО ПРАЦЮВАТИ З КНИГОЮ?

- 10 ✘ Перед кожним розділом прочитайте пояснення для дорослих.
- 11 ✘ Разом із дитиною прочитайте коротку історію про друзів Іванка і Ганнусю і Професора Економуса.
- 12 ✘ Дайте дитині можливість виконати практичні завдання до цієї теми.
- 13 ✘ У книзі наведені завдання, у яких дитині треба буде порахувати гроші.
- 14 ✘ У кінці кожного розділу є завдання «Зроби сам». Це завдання дитина має виконувати самостійно. Дорослі можуть підтримувати, давати поради і підказки, якщо цього попросить дитина.

14

СКІЛЬКИ РОЗДІЛІВ ЗА ОДИН РАЗ ТРЕБА ЧИТАТИ?

15 Скільки завгодно. Важливо, щоб дитині було цікаво. Перед вами не стоїть завдання якнайшвидше опанувати всю наведену інформацію. Мета роботи з книгою — інтерес і розуміння!

17

ЩО ЯК ВИ НЕ ЗНАЄТЕ, ЯК ВІДПОВІСТИ НА ДИТЯЧІ ЗАПИТАННЯ?

18 Для цього є Інтернет. Також кожен розділ містить «Довідку», у якій ви знайдете пояснення економічних термінів. Саме вона допоможе вам відповісти на дитячі запитання.

19

ЧИ ТРЕБА ДАВАТИ ДИТИНІ КИШЕНЬКОВІ ГРОШІ?

20 Якщо ви хочете, щоб дитина навчилася «управляти» своїми грошима, то так, звичайно. Нехай це буде невелика сума, але треба, щоб дитина могла сама нею розпоряджатися.

22

ЧИ ТРЕБА ПЛАТИТИ ДИТИНІ ЗА ДОПОМОГУ В ХАТНІХ СПРАВАХ?

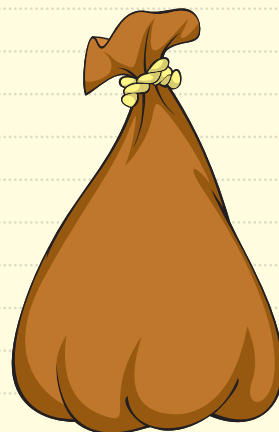
У цьому питанні є дуже тонка межа між тим, як зробити правильно і добре, і тим, як можна зашкодити дитині. Наприклад, якщо ви платите дитині кілька гривень за будь-яку її допомогу вдома, дуже скоро може статися так, що вона взагалі відмовиться робити щось безкоштовно. Тому ви маєте домовитися про те, що є домашня робота, яку виконують усі члени сім'ї просто тому, що піклуються одне про одного. Але може бути якась робота, виконавши яку дитина отримує трохи грошей. Так ви дасте малюкові можливість учитися розпоряджатися власними грошима.

Ця книга передбачає спільне навчання, тобто читати й виконувати завдання ви будете разом із дитиною.

Щоб навчання відбувалося успішно, важливо:

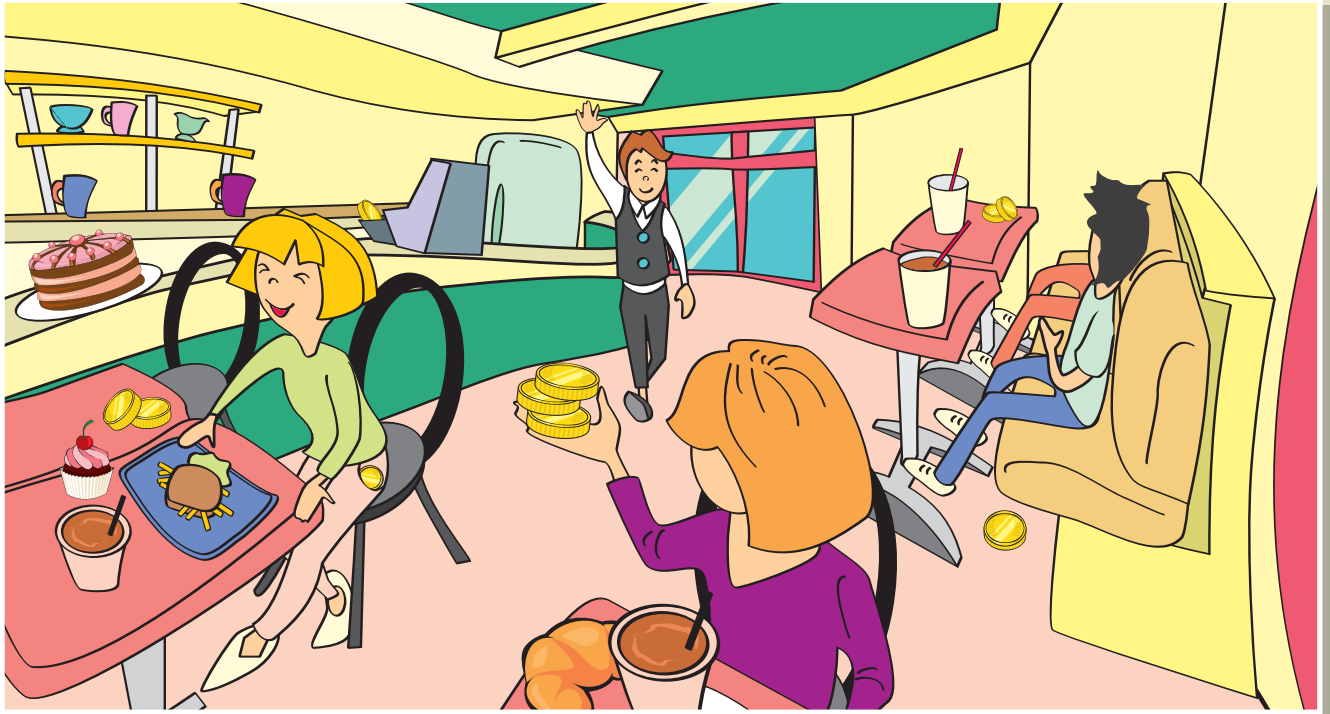
- ✘ переконалися в тому, що дитина зрозуміла завдання;
- ✘ стежити за його виконанням;
- ✘ відповісти на всі дитячі запитання, які обов'язково виникнуть під час виконання завдання;
- ✘ похвалити дитину за успішно виконане завдання, цікаві запитання та ідеї.

На вкладці є наліпки-монети. На прикінці кожної теми є мішечок, на нього потрібно приклеїти монетку за кожне виконане завдання. Нехай дитина робить це самостійно. Коли малюк виконає всі завдання і накопичить багато монет, не забудьте нагородити його. Це може бути щось, про що дитина мріяла, — книга, іграшка або враження.

6

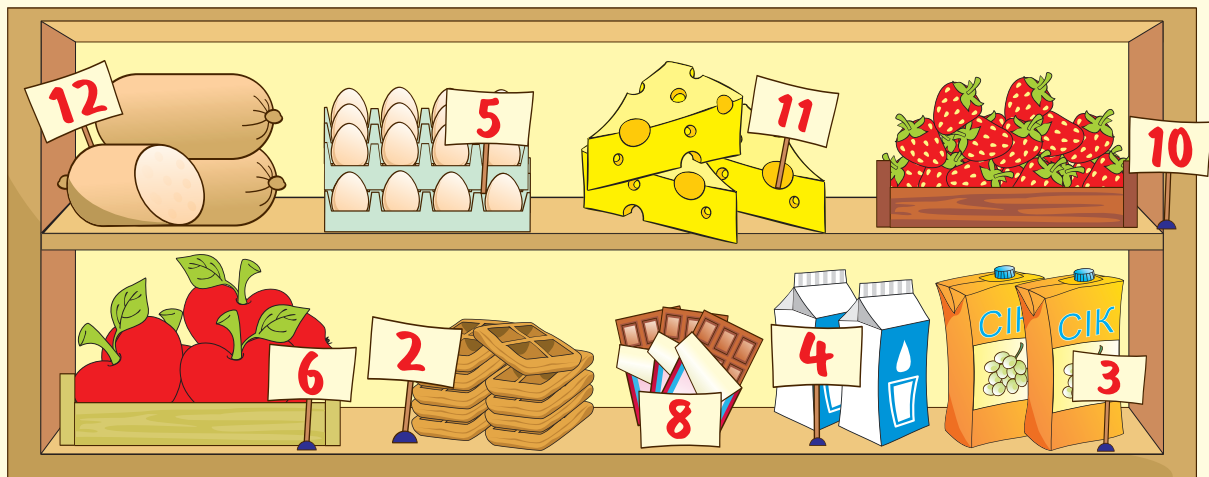
ЗАВДАННЯ. Порахуй, скільки монет на малюнку.

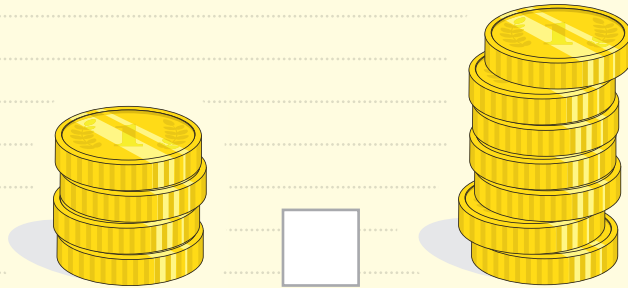
15

ЗАВДАННЯ. Знайди на полицях магазину найдешевший товар і обведи його синім олівцем. А тепер знайди найдорожчий товар і обведи його зеленим олівцем.

16

ЗАВДАННЯ. У якій купці монет більше? Визнач «на око» і впиши в клітинку знак «більше» або «менше».

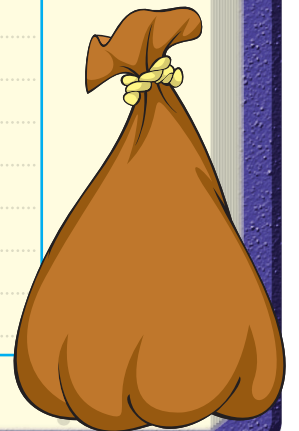

ЗАВДАННЯ. Вибери в магазині три іграшки так, щоб вартість купівлі складала 9 економіків.

МОЛОДЕЦЬ!

За кожне виконане завдання наклеї монетку на мішечок.

ГАННУСЯ ТА ІВАНКО НЕ ЗНАЮТЬ, ДЕ ВЗЯТИ ГРОШІ

☑ Для того щоб дитині було цікавіше працювати з книгою, познайомте її з головними героями — Ганнусею та Іванком. Друзі опиняться в різних ситуаціях, ставитимуть запитання і знаходитимуть на них відповіді. І це чудово, тому що разом дізнаватися нове набагато веселіше і цікавіше.

Ганнуся та Іванко — друзі. Вони живуть в одному дворі і часто грають разом. Ось і сьогодні вони зустрілися на спортивному майданчику, трохи пограли в м'яч і сіли відпочити на лавочці.

— Ех, шкода, що в житті не буває так, як у кіно, — сказала Ганнуся.

— Це як? — запитав Іванко і відклав книгу.

— Ну, ось, наприклад, береш чарівну паличку, робиш р-р-ра-а-з! — і в тебе вже не одна монета, а відразу п'ять або десять.

— Навіщо тобі монети? Що ти з ними робитимеш? — засміявся Іванко.

— Як це що? Куплю собі ляльку. І сукню. І шпильки. І рожевий самокат. І ролики... І...

— Усе зрозуміло. Тільки тобі на все це грошей не вистачить. Забагато всього ти хочеш. Та і палички чарівної в тебе немає.

— Так. Це точно. Але все-таки цікаво. Гроші є в мамі з татом. А в нас із тобою їх немає. Чому? Ось я хотіла б, наприклад, купити мамі подарунок до дня народження. Як ти вважаєш, чи зраділа б вона?

— Звичайно, зраділа б. А я купив би татові велосипед, якби в мене було багато грошей. Адже батько про нього вже цілий рік мріє, — задумливо сказав Ваня. — Треба придумати, де взяти гроші.

— Я придумала! У мене є скарбничка. У ній точно є гроші, я сама їх туди поклала, — здогадалася Ганна.

— І в мене теж є скарбничка.

Ганнуся та Іванко збігли додому і принесли свої скарбнички. Друзі розбили їх, узяли гроші і пішли до магазину.